

Het pensioenfondsbestuur

Besturen

Pensioen is inkomen voor later. Grote groepen mensen rekenen op hun pensioen en er gaat enorm veel geld om in pensioenfondsen. Reden genoeg om meer te weten over het pensioenfondsbestuur, de taken van het bestuur en de eisen die aan bestuurders worden gesteld.

Goed pensioenfondsbestuur

Een pensioenfondsbestuur moet er niet alleen voor zorgen dat de pensioenregeling goed wordt uitgevoerd, maar ook dat er een helder en transparant beleid is. Er moet intern toezicht zijn en er moet verantwoording worden afgelegd. In dit boekje vertellen we hoe dat in zijn werk gaat.

www.pensioenkijker.nl

Inhoud

Wat zijn de taken van het bestuur?	3
Het bestuur van een bedrijfstakpensioenfonds	5
Het bestuur van een ondernemingspensioenfonds	6
Kunnen gepensioneerden deel uit maken van het bestuur?	7
Welke eisen worden gesteld aan de deskundigheid van het bestuur?	8
Hoe zit het met de medezeggenschap?	10
Aan wie legt het bestuur verantwoording af?	12
Wie houdt er intern toezicht?	14
Wie houdt er extern toezicht?	15

Let op

In dit boekje wordt alleen ingegaan op het bestuur van een pensioenfonds. Het is dus niet van toepassing op pensioenregelingen die zijn ondergebracht bij een verzekeraar.

Wat zijn de taken van het bestuur

Het bestuur van een pensioenfonds is verantwoordelijk voor een goede uitvoering van de pensioenregeling. Als pensioengerechtigde moet je er immers op kunnen rekenen dat je geld zorgvuldig wordt beheerd. Goed en zorgvuldig beheer is dus de belangrijkste taak van het bestuur van een pensioenfonds.

Dat betekent niet dat het bestuur alles zelf doet. Er mogen taken worden uitbesteed, maar alleen als het bestuur er een goed zicht op heeft dat het uitbestede werk naar behoren wordt uitgevoerd.

Verder dient het bestuur op een transparante manier te besturen. Dat wil zeggen dat het bestuur inzicht moet geven in de manier waarop besluiten tot stand komen.

Bij de uitvoering van haar taken moet het bestuur zich onafhankelijk opstellen en op een zorgvuldige en evenwichtige manier omgaan met de belangen van iedereen die bij het fonds betrokken is.

Het bestuur moet er bovendien voor zorgen dat:

- er medezeggenschap is georganiseerd
- er een interne klachten- en geschillenprocedure is
- het functioneren van het bestuur als geheel en de individuele bestuursleden periodiek wordt geëvalueerd
- er een verantwoordingsorgaan wordt ingesteld. Meer over het verantwoordingsorgaan lees je verderop in dit boekje
- er intern onafhankelijk toezicht is georganiseerd. Wil je daar meer over weten kijk dan verderop in dit boekje.

Goed pensioenfondsbestuur

Veel van de taken van het bestuur liggen vast in de wet of zijn opgenomen in de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur. De principes zijn erop gericht de kwaliteit, de zorgvuldigheid en de openheid van pensioenuitvoerders te vergroten.

De principes zijn opgesteld door de Stichting van de Arbeid. De principes zijn wettelijk verankerd in de Pensioenwet. In de principes liggen de uitgangspunten vast met betrekking tot het bestuur van een pensioenfonds, de verantwoording en het interne toezicht. In 2008 zullen de principes worden geëvalueerd. Wil je meer weten over de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur, raadpleeg dan de site van de Stichting van de Arbeid: www.stvda.nl

Het bestuur van een bedrijfstakpensioenfonds

Bij een bedrijfstakpensioenfonds bestaat het bestuur uit vertegenwoordigers van werkgevers- en werknemersorganisaties. De bestuursleden worden aangewezen door de werkgeversorganisaties en werknemersorganisaties. Zij hebben allebei precies evenveel zetels. Als binnen het bedrijfstakpensioenfonds geregeld is dat ook anderen (bijvoorbeeld een vertegenwoordiger van gepensioneerden) lid kunnen zijn van het bestuur, dan bezetten die leden werknemerszetels in het bestuur. Er mogen geen leeftijdsgrenzen worden opgenomen voor het lidmaatschap van het bestuur.

Ieder bestuurslid heeft stemrecht. Het bestuur kan uit zijn midden een voorzitter kiezen die ook stemrecht heeft. Men kan echter ook kiezen voor een onafhankelijke voorzitter. Die heeft dan geen stemrecht.

Het bestuur van een ondernemingspensioenfonds

Bij een ondernemingspensioenfonds bestaat het bestuur uit werkgeversvertegenwoordigers en werknemersvertegenwoordigers. Ook kunnen gepensioneerden lid zijn van het bestuur. Als dat het geval is, bezetten zij werknemerszetels. Binnen het bestuur moeten de werknemersvertegenwoordigers en de vertegenwoordigers van pensioengerechtigden samen ten minste evenveel zetels hebben als de werkgeversvertegenwoordigers. In de statuten mag echter bepaald zijn dat er meer werknemerszetels zijn dan werkgeverszetels. Er mogen geen leeftijdsgrenzen worden opgenomen voor het lidmaatschap van het bestuur. Het bestuur kan uit zijn midden een voorzitter kiezen die ook stemrecht heeft. Men kan ook kiezen voor een onafhankelijke voorzitter. Die heeft dan geen stemrecht.

De verkiezing van werknemersvertegenwoordigers in het bestuur van een ondernemingspensioenfonds kan op de volgende manieren plaatsvinden:

- na een verkiezing van de vertegenwoordigers door en uit de deelnemers
- op voordracht van de vertegenwoordigers van de deelnemers in een deelnemersraad
- op voordracht van de ondernemingsraad
- of op een andere manier, als de ondernemingsraad heeft ingestemd met die andere wijze van benoeming.

Kunnen gepensioneerden deel uitmaken van het bestuur?

Gepensioneerden kunnen deel uitmaken van het bestuur van een pensioenfonds. Bij een ondernemingspensioenfonds waar nog geen medezeggenschap is, moeten de pensioengerechtigden schriftelijk geraadpleegd worden of zij de medezeggenschap van gepensioneerden willen organiseren door middel van een deelnemersraad of door middel van een bestuursdeelname door vertegenwoordigers van pensioengerechtigden.

Welke eisen worden gesteld aan de deskundigheid van het bestuur?

Eisen aan deskundigheid

Het bestuur van een pensioenfonds is ervoor verantwoordelijk dat de pensioenregeling op een goede manier wordt uitgevoerd. Het is dan ook nodig dat het bestuur over voldoende deskundigheid beschikt om die taak uit te voeren. De Nederlandsche Bank ziet er op toe dat het bestuur voldoende deskundig is.

Om te beginnen moeten ten minste twee personen in het bestuur een meerjarige ervaring hebben in het besturen van een organisatie.

Daarnaast moet het bestuur in zijn geheel over voldoende kennis beschikken met betrekking tot:

- wet- en regelgeving
- pensioenregelingen en pensioensoorten
- financieel technische en actuariële aspecten waaronder beleggingen
- administratieve organisatie en interne controle
- communicatie
- uitbesteding

Het bestuur moet er zelf voor zorgen dat er voldoende deskundigheid is. Om dat voor elkaar te krijgen moet het bestuur een deskundigheidsplan opstellen.

Om de deskundigheid op peil te houden is door drie organisaties van pensioenfondsen een Plan van Aanpak Deskundigheidsbevordering opgesteld. Wil je daar meer van weten, download dit plan dan van een van de volgende websites: www.vb.nl, www.opf.nl of www.uvb.nl.

Nog niet deskundig genoeg?

Beschik je nog niet over de vereiste deskundigheid voor het lidmaatschap van een bestuur, laat je dan niet uit het veld slaan. Er worden tal van opleidingen aangeboden voor bestuursleden en aankomende bestuursleden. Als je hier meer over wilt weten, kun je onder meer kijken op de site van SPO pensioenopleidingen: www.spo.nl.

Hoe zit het met de medezeggenschap?

De medezeggenschap is een belangrijke kwestie bij pensioenfonds. Over de verbetering van de medezeggenschap van deelnemers en gepensioneerden bij ondernemings- en bedrijfstakpensioenfonds zijn afspraken gemaakt in het Convenant Medezeggenschap.

Dit convenant is opgesteld door de Stichting van de Arbeid (de STAR, waarin werkgevers- en werknemersorganisaties zijn vertegenwoordigd) en door de Centrale Samenwerkende Ouderorganisaties (CSO).

De belangrijkste afspraken en aanbevelingen zijn:

- 1) gepensioneerden bij ondernemingspensioenfonds mogen zelf bepalen of zij vertegenwoordigd willen zijn in het bestuur of in een deelnemersraad;
- 2) bedrijfstakpensioenfonds moeten een deelnemersraad instellen;
- 3) de werknemerszetels in een bestuur of deelnemersraad van een pensioenfonds worden naar evenredigheid verdeeld tussen actieven en gepensioneerden. Gepensioneerden kunnen echter niet meer dan de helft van de werknemerszetels in het bestuur bezetten, tenzij er maar heel weinig deelnemers zijn;
- 4) bij bedrijfstakpensioenfonds kunnen niet alleen vakorganisaties leden van de deelnemersraad benoemen, maar ook de verenigingen van gepensioneerden of de CSO;
- 5) fonds moeten deelnemersraden goede faciliteiten bieden om hun functie naar behoren te kunnen vervullen (bijvoorbeeld opleidingen, secretariaat, inwinnen advies).

De afspraken die zijn gemaakt gelden tot 2008 en worden daarna geëvalueerd.

Vereniging van gepensioneerden

Om de medezeggenschap van gepensioneerden echt te laten werken, is het nuttig dat er verenigingen zijn van gepensioneerden. Het bestaan van zo'n vereniging heeft belangrijke voordelen. Voor het pensioenfonds en de werkgever is het makkelijk dat zij een aanspreekpunt hebben voor de gepensioneerden.

Bovendien vergemakkelijkt het bestaan van een vereniging van gepensioneerden een goede invulling van de zetels in het bestuur, in de deelnemersraad en in het verantwoordingsorgaan. Dat is zowel voor het fonds als voor de gepensioneerden een voordeel. Voor gepensioneerden heeft het hebben van een vereniging daarnaast als voordeel dat er goede onderlinge contacten zijn en dat gewerkt kan worden aan het opdoen van kennis.

Oprichting van een vereniging van gepensioneerden

Gepensioneerden bij een ondernemingspensioenfonds hebben eenzelfde werkgever. Voor hen is de oprichting van een vereniging niet zo moeilijk. Bij bedrijfstakpensioenfonds, waar de gepensioneerden allemaal verschillende werkgevers hebben, is dat stukken lastiger. Het pensioenfonds kan echter behulpzaam zijn als men een vereniging wil oprichten. Bijvoorbeeld door ruimte ter beschikking te stellen op een website of in een magazine of nieuwsbrief.

Wil je meer weten over de oprichting van een vereniging van gepensioneerden, raadpleeg dan de website van de CSO: www.ouderorganisaties.nl of de website van de Nederlandse Vereniging van Organisaties van Gepensioneerden (NVOG): www.gepensioneerden.nl.

Aan wie legt het bestuur verantwoording af?

Het verantwoordingsorgaan

Ieder pensioenfonds moet een verantwoordingsorgaan hebben waar het bestuur verantwoording aan aflegt. De taken van het verantwoordingsorgaan lijken soms erg op die van de deelnemersraad.

Het verantwoordingsorgaan wordt ingesteld door het bestuur. In het verantwoordingsorgaan zijn zowel de deelnemers als de gepensioneerden en de werkgever(s) vertegenwoordigd. De zetels zijn gelijkmatig verdeeld, dat wil zeggen dat iedere geleding eenderde van het stemmenaantal krijgt. Het fondsbestuur kan besluiten ook 'slapers' deel uit te laten maken van het verantwoordingsorgaan.

De leden van het verantwoordingsorgaan worden op hun beurt gekozen door hun geleding of worden aangewezen door verenigingen van een geleding. Als het fonds een deelnemersraad heeft kan het bestuur er ook voor kiezen het verantwoordingsorgaan te laten bestaan uit de leden van de deelnemersraad aangevuld met vertegenwoordigers van werkgevers.

Ook voor leden van het verantwoordingsorgaan geldt dat de functie alleen goed kan worden uitgeoefend als er voldoende deskundigheid is. Er zijn voldoende opleidingsmogelijkheden. Als je daar meer over wilt weten, kun je onder meer kijken op de website van SPO Pensioenopleidingen: www.spo.nl.

Het is niet mogelijk om het lidmaatschap van het verantwoordingsorgaan te combineren met het lidmaatschap van het bestuur of van het interne toezicht.

Taak verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt aan het verantwoordingsorgaan verantwoording af over het gevoerde beleid. Daarbij gaat het vooral om de vraag of het bestuur bij haar beleid op een evenwichtige manier heeft rekening gehouden met de belangen van alle belanghebbenden.

Ten minste één keer per jaar spreekt het bestuur hierover met het verantwoordingsorgaan. Het verantwoordingsorgaan geeft aan de hand van het jaarverslag, de bevindingen van het interne toezicht en andere stukken een oordeel over het handelen van het bestuur. Dit oordeel wordt, samen met de reactie van het bestuur op dat oordeel, opgenomen in het jaarverslag. Het verantwoordingsorgaan heeft bovendien het recht advies uit te brengen over een aantal zaken, onder meer over de vergoedingsregeling voor bestuursleden, het beleid met betrekking tot het verantwoordingsorgaan en het intern toezicht.

Enquêterecht

Als het bestuur niet naar behoren functioneert kan het verantwoordingsorgaan uiteindelijk naar de Ondernemingskamer van het gerechtshof in Amsterdam stappen met het verzoek een onderzoek in te stellen naar de gang van zaken bij het pensioenfonds of de Ondernemingskamer verzoeken het functioneren van het bestuur te toetsen.

Wie houdt er intern toezicht?

Het bestuur moet er voor zorgen dat er een goed onafhankelijk toezicht op het bestuur is. Dat toezicht kan plaatsvinden door middel van een visitatiecommissie die ten minste één keer per drie jaar langs komt, door het instellen van een afzonderlijk orgaan voor intern toezicht of door de instelling van een auditcommissie. Ook kan het intern toezicht vorm worden gegeven doordat er binnen het bestuur een onderscheid wordt gemaakt tussen het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur. Het algemeen bestuur houdt in dat geval toezicht op het dagelijks bestuur.

De interne toezichthouder moet de besluitvormingsprocedures beoordelen en de besturing van het fonds. Ook is een belangrijke taak van de interne toezichthouder dat beoordeeld wordt hoe binnen het fonds wordt omgegaan met de risico's op langere termijn.

Wil je meer weten over het interne toezicht raadpleeg dan de Principes voor Goed Pensioenfondsbestuur. Deze kun je downloaden van de site van de Stichting van de Arbeid: www.stvda.nl.

Wie houdt er extern toezicht?

Er is ook extern toezicht op het pensioenfonds. Daarvoor zijn er twee verschillende toezichthouders.

De Nederlandsche Bank

De Nederlandsche Bank ziet er op toe dat het pensioenfonds financieel op orde is. Ook ziet de bank er op toe dat het pensioenfonds zich houdt aan de wetgeving. Bijvoorbeeld de pensioenwetgeving en de regelgeving rond gelijke behandeling.

De Autoriteit Financiële Markten

De Autoriteit Financiële Markten (AFM) heeft het gedragstoezicht. Ook ziet de AFM er op toe dat er goede en eerlijke voorlichting wordt gegeven over pensioen, zodat mensen precies weten wat ze kunnen verwachten.

Wil je meer weten over pensioen?

- Op www.pensioenkijker.nl vind je algemene informatie over pensioen.

In deze brochure doen wij een boekje open over het besturen van een pensioenfonds. Op de site van Pensioenkijker.nl, www.pensioenkijker.nl, kun je ook brochures vinden over andere onderwerpen.

In de serie: 'Boekje open over ...' zijn al verschenen:

- Boekje open over nabestaandenpensioen
- Boekje open over je AOW
- Boekje open over je eerste baan en pensioen
- Boekje open over andere baan, ander pensioen
- Boekje open over eigen zaak en pensioen
- Boekje open over echtscheidingen
- Boekje open over de deelnemersraad

Er komen nog boekjes bij. Als er nieuwe boekjes verschenen zijn, kun je deze vinden op de site van Pensioenkijker.nl.

Aan de Stichting Pensioenkijker.nl nemen de volgende organisaties deel: CNV, CNV Jongeren, Consumentenbond, CSO, FNV, FNV Vrouwenbond, MHP, MKB-Nederland, NBVA, Nibud, Ombudsman Pensioenen, Sociale Verzekeringsbank, SPO Pensioenopleidingen, Stichting de Ombudsman, Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen, Unie van Beroepspensioenfondsen, Verbond van Verzekeraars, Vereniging van Bedrijfstakpensioenfondsen en VNO-NCW.

De Stichting Pensioenkijker.nl zorgt dat Nederlanders gaan nadenken over hun pensioen. Ook maken we pensioen begrijpelijker. Daarnaast geven we objectieve informatie over pensioen.

tekst: Schols & de Lange
vorm: Porter Novelli
© Pensioenkijker.nl 2007